

የኢትዮጵያ ፌዴራል ዲሞክራሲያዊ
ደንብ

በአዲስ የመረጃና መገኘታ
ተክኖሎጂ
ፖ.ስ.ስ ስትራቴጂ

አዲስ አበባ
ነሐሴ 2001

ማግብር

፪

የቁጥር ቅጽ	II
አሁንደተ ቁጥር አጭሩር ስምምነት	III
ምዕራፍ አንድ	
መግቢያ	1
ምዕራፍ ሁለት	
ፈጸም ተለሰኑ ዓለማ ግበታ እና መርሆም	3
2.1. በከራይ ሁለት	3
2.2. የመመቱኩ ሁለት	3
2.3. ተለሰኑ	3
2.4. ዓለማ	3
2.5. አውቃለይ ግበታ	3
2.6. መርሆም	4
ምዕራፍ ዘስት	
የመመቱኩ ሂሳብ ስትራቴጂያዊ ትክኖሎጂ	5
3.1. መግቢያ	5
3.2. የመመቱኩ መሠረት ልማት	6
3.3. የሰው ምርመራ ልማት	7
3.4. የመመቱኩ አጭዋ ሥርዓትና ድህንነት	9
3.5. መመቱኩ ለመንግሥት አስተዳደርና አገልግሎት (አ-መንግሥት)	14
3.6. የመመቱኩ አንድነትና የግል ኮርፍ ልማት	21
3.7. የርምጃና የተከናለሸ ሰነዶች	23
ምዕራፍ አራት	
የፖሉስ የእራዳቻዎ ማስቀመጥ	25
4.1. አውቃለይ የሚከተሉ	25
4.2. የተቋማት አውቃቀር	25
4.3. ከተተለና ማማጣማ	27
4.4. የወጪዎት አቅማዎ፣ በከራይ የመመቱኩ መሬ ዶቃር	28

I

የቁጥር ቅጽ

፪

የቁጥር ቅጽ	II
የጥብቅ ሁለት	
መግቢያ	(Agri-Net)
በሀገሪቱ ወሰት የሚገኘ የጥብቅ ሁለት ምርመጥ ማለያዎችን የሚያገኘ ላይ አንተርኩት፣ በኢትዮ- ከንዳሪንስ...ወዘተ፣ የመሰሰለ አገልግሎቶችን የሚሰጥ የመረጃ መረጃ::	
የመረጃ	(Broadcasting)
በዚህ ቀን፣ በቁልዕ዗ን፣ በመረጃ መረጃ እና በሌሎች ተከናለሸዎች የሚደረግ የመረጃ ምርመጥ ነው::	
መመትኩና	(Digital divide)
በኢትዮጵያ በፊት ወይም ከሌሎች መካከል የሰው የመረጃ መግባርና ተከናለሸ ምርመጥ ከፍተት ከመሳካች ነው::	
የኤሌክትሮኒክስ ገንዘብ	(e-Commerce)
የከምፕዩተር መረጃን ለንግድ መሬ በመጠቀሙ ሰማች፣ አጭራች፣ አቅራቢዎች፣ አገልግሎት ሰጠዎች እና አገልግሎት፣ የሚያደርግው የሽያጭና የንግድ መረጃ ለውጭ ተግባራትን የጠቃላላ::	
ኤሌክትሮኒክስ መንግሥት	(e-Government)
በመንግሥት የሚቀርቡ አገልግሎቶችን የመረጃ መግባር ተከናለሸን በመጠቀሙ መንግሥት ከተገልጻው፡ ከንግድ ማስበረሰብ እና ከመንግሥት ወር የሚደረገ ባንኩነቶችን ያጠናቸላ::	
መረጃን መሠረት ያደረግ አካውሏል	(e-Governance)
የመረጃ መግባር መሠረት የሚከተሉበት መስራት መግባር መሠረት የሚከተሉበት እና አካውሏል የመረጃ መግባር ተከናለሸን መሠረት በመጠቀሙ የሰላም አካውሏል እና የደረግ መግባር መሠረት::	
መረጃና መግባር ተከናለሸ	(ICT Park)
መረጃና መግባር ተከናለሸ (መመቱኩ) በቁል- ከመትኩና፣ በመረጃ ተከናለሸ እና በሥርጭት ውሰት የተከናለሸዎችን የመረጃ አገልግሎቶች ንግኝነት ጥምረት::	
የሆነው ወሰት የመመቱኩ አንድነት	(ICT Park)
የሆነው ወሰት የመመቱኩ አንድነት ምርመጥ ለመሳሰለ የተዘረዘሩ ከፍተኛ የመመቱኩ የተከናለሸ አንድነት ምርመጥ::	

II

የጥርክና መፈልጊዣ (Project incubator)	መንኛ የጥርክና አገልግሎት መንኛ በማቅረብ ላይ አስፈላጊው የሥራ አመራርና የምናር አገልግሎት በመሰጣት ፕሮጀክት የመመሪያ ጥርክና የሚችል:: ለፈልጊዣ ስፍራ:: የጥርክና ማቀበያን፣ ለመረጃ አስፈላጊ፣ አያያዝና አመራርና የሚያሳይበት የጥርክና መፈልጊዣ:: የጥርክና ለመተዋዣ አገልግሎት የሚሰጠ አለም አቀፍ የጥርክና መፈልጊዣ::
የመረጃ ቁጥርለኝ	የመረጃ ማቀበያ ቁጥርለኝን በፊት በመጠቀም በፊበት የህጻረታዊ ልወቃቄ ላይ የተመረጃ አካሞችም ላይ::
አንተርናት	የመረጃ መቀበያ ቁጥርለኝን በፊት በመጠቀም በፊበት የህጻረታዊ ልወቃቄ ላይ የተመረጃ አካሞችም ላይ::
በልወቃቄ ላይ የተመረጃ አካሞች	የመረጃ መቀበያ ቁጥርለኝን በፊት በመጠቀም በፊበት የህጻረታዊ ልወቃቄ ላይ የተመረጃ አካሞችም ላይ::
የትምህር ቤት ክት (School-Net)	በሀገሪቱ ወ-ሰጥ የሚገኘ በ-ሰጥ ያረዳ ተምህር ቤቶችን የሚያገኘውን የርቀት ተምህር ቤት በፊት የሚሰጥበት አንድሆም የአንተርናት አገልግሎቶችን የሚሰጥ የመረጃ መፈልጊዣ::
የወረዳ ክት (Woreda-Net)	የፈራሽ-ል፣ የከላሉና የወረዳ የኢትዮጵር አካላትን የሚያገኘውን የበት-ከተ-ከንፈርን፣ አንተርናት፣ የመልከት ለመተዋዣ የመሰሳለትን አገልግሎቶችን የሚሰጥ የመንግባት የመረጃ መፈልጊዣ::
የፌክ	በፊለም አቀፍ ያለ የወጪና ፍልሰትን ለመወከል የሚያስፈልጊ ወጥና የመመራት አንድሆነ ሲሆን የጥርክና መፈልጊዣ::

አሁን ቅጽ አመካይ ስያሜዎች

አመመራል	የኢትዮጵያ መረጃ መቀበያ ቁጥርለኝ ለማት አይችለ
አ.ቁ.አ	የኢትዮጵያ ቁልከመ-ኩብናን አይችለ
አ.ቁ.ከ	የኢትዮጵያ ቁልከመ-ኩብናን ክርክሩ
መመራት	መረጃ መቀበያ ቁጥርለኝ (ICT)
በመመራት	በፊደል የመረጃ መቀበያ ቁጥርለኝ የወ/ቤት

ምዕራፍ አንድ

መግቢያ

የኢትዮጵያ መንግሥት የመረጃ መቀበያ ቁጥርለኝ (መመራት) ለማት ቁልመግቢያ ከሚመጥቶው ለተራይኬያዊ ዕቅድ አንድ ነው:: በላሱነት ወቅት በኢትዮጵያ ወሰጥ መመራት በዘመኑ የወጪና የወጪና ያረዳ ላይ ይገናል:: መግለጫዎችም::

- ၀/ የሀገር የቀጥጥር መርዓት አለመሆነት::
- ၈/ የመረጃ ቁልከመ-ኩብናን መመራት ለማት:: የኢንተርናት አገልግሎትና የግንኙነት መረጃ ብቃትና ያካማ መሆኑ::
- ၂၄/ የተደረገ የታ እና የመረጃ አቅርቦት ማኑስ እና የለት-ንም የማግኘት ቅጽ::
- ၂၅/ የሰላጠ የሰው ሂይል አጥረት ብቃትና መሆኑ ለለመመራት ብቃውና ማኑ በማህበረሰቦ ቢንድ የለው ጉንዘብ ማኑስ::
- ၂၇/ የግሌ ዝርዝር ያለማግኘት ቅጽ::

እነዚህ ቅጽውን ለመንግሥት ልታ በፊት በፊት የመኖጠራቸውን የህል በፊት በዘመኑ በኢትዮጵያ ልማት የመመራት ለማትን ለማጥበት ዕድል የሚከፍቱ ቅጽ:: በመሆኑም የኢትዮጵያ መንግሥት የመመራት ለማት አስፈላጊነት በመንግባት ይህን ሂሳብ ለተራይኬያዊ ዕቅድ:: የመመራት ሂሳብ አይማለ ልወቃቄና መረጃ አንድሆነው መረጃ መቀበያ ቁጥርለኝን አንድ ዝርዝር ያለማግኘት ማኑ አንድሆነው መረጃ መቀበያ ቁጥርለኝን አንድሆነው አንድሆነው ለማህበረሰቦ ቢንድ የለተዋዣ

Առաջին մասեւ ՈՀԴՔԸ ք. Արտհազ ՂԱՓ-
ՔՀԳԻՇԱԾ ՔՄԱԼԻՄ ԱՌԴՔԸ ՈԿՉԵՇ ՊՐԵՇ ԿՃԵՇ
ՔՊԱ:: ԳՏ ԳՏ ՔՄԱՄԵՒ ՔԴՊՈՇ ՄՈՒՄ ՈՋԳ
ԻՇԱԾ. ՔՎ ԱՌԴՔԸ ԽԵԶ ՀՅՋ ԱՌ ԱՌԱ ՈԿՌՈ ՊԿՋՔ:
ՔԴԵՒ ԽԿՉԵՇ ՊԿՋՔ ՀԳ ՔԱՄԿԻՆ ՔԱՌԴՔԸ
ԽԿՉԵՇ... ՄՈՒՄ ՔՄՎԱԼԱ:: ՄԱՄԵՒ Ս. Ա. Պ ԱԵՇ
ՈՇԱԼԵՒ ԿՃԵՇ ԿՃԵՇ ՀՅՋԱԴԵՒ ՀՅՋԱՍ. Պ ԻՇԱԾ ԱՓԿ
ԾՎ. ՔԴԵՒ ՔՄՎԱԼ ԳՈՒ ԴՄՎԱ ԱՄԱՆ ՈՄԱՆ
ՔԳԻՇԱԾ. ՔՎ ԱՌԴՔԸ ՀՅՋԱՄՆԻՆ ՔՀԳԱ:: ՈԱՍ ՀԵՑ
ՔՄՎԱՄԵՇ ԳՏ ԳԼՄ Ս. Ա. Պ ԱԵՇ ԱՄՎԱՄԵՇ
ԱԿԱՊԱՄԵՇ ՀՅՋԱՍ. Պ ԾՎ. ՔԴԵՒ ԳՈՒ ԴՄՎԱ
ԾՎԱ ՊԿՋՔ ՊԿՋՔ ՆՎ::: ՈԱՄՆՊ ՄՎԱՄԵՇ ՔԱԱՎ
ԸԿԴԵՒ ՔՄՎԱԼ ԳԿԿ ՀՅՋԱՍ. Պ ՔՄԱԼԻՄ ԱՌԴՔԸ
ՔՀԳԻՇԱԾ. ՔՎ ՈԿՉԵՇ ՊԿՋԵՇ ԿՃԵՇ ԱՄՎԱՆ
ՔՄԱՄԵՒ ԱՄԵՇ ՔՄՎԱԼՈՒ ՔՎԱՄՆԵՇ ԱԼՄ::: ԲՍ ՈՆՑ
ՈՀԴՔԸ ք. ԱՌԴՔԸ ՄԱՄԵՒ ՊԿՋ. ՊԿՋԱՆ ՔՎԱՆ
ՄՎԱՄԵՇ ԱՄԵՇ ՔՄՎԱԼՈՒ ՔՎԱՄՆԵՇ ԴԱՄ:

ይህ ስኬድ በእራት ምዕራፍ የተከናፈል ሰምን፡ የመጀመሪያው
ምዕራፍ መመከኩ በእትጥቅም ወሰጥ ያለበት ሆነታና
መንግሥት በመመከኩ አጠቃቀምና አጥገባበር ገጽ ያለው ይኬ
ፍላጊትን ይገልጻ፡፡ ሁሉተኛው ምዕራፍ የፖልስው መመ
ረጃው መርሆምች ካመመከኩ ሰራይ፡ ተልለሁ፡ ዓለማዋ፡
ግብቻ ስትሬተቃዋች እንዲር ይዘረጋል፡፡ ሁሉተኛው ምዕራፍ
የፖልስው ስትሬቴቃዋች ተከራዩ የሰው ታይል ለማትን፡
የመመከኩ መወረተ ለማትን፡ የመንግሥት አስተካድርና
አገልግሎት አመጣኔ...ውዘተ እንደ ማረጋገጫዎላል የሚደርሳል፡፡
በመጨረሻው ምዕራፍ ተቋማዊ ማቆቀኑ የመኖር፡ የማቀ
ናቸቱ፡ የመቆጣጠርና የመንግሥት ለራምችን ያጠቃላለ፡፡

Digitized by srujanika@gmail.com

ՀՕՅ ԴԱՅԻ ԶԼՄ ՊՈՒՄ ՀՆ ՄԱԾՄԹԻ

2.1 Աճեղք Հօլը

በአሁበ ተሳተችናን በአሁበች መቆቻዎች ገዢ
የተመራረት ይሞከሶልናን መልካም አስተዳደር የሰነድናት፡
ማህበራዊ ፍትህ የነገዥት፡ ከድህንት ተሳቹ መከከለኛ ገዢ
ያለት አስተዳደሩን እውጭ ማድረግ፡

2.2 የመመቻና ሽቦዎች

የሁለም እንተካድያዊ ካርና ህይወት በመመቻ

2.3 T&B:

መመቻኑን በማልማትና በህ.ለ.ም ሥኖራ በስራት
በመጠቀም የሁበረተሰቦን ካር ማቅረብና መመቻኑ ለአገራቱ
እዲያገት የሚሰጠውን ደንብ ማሳደግ፡፡

2.4 የሳይ

የመመቱ ከ ዘመን በማሳደግና በፖ.ለትኩም፡ ማህበረዋና
አ.ከፍጻማ.ያዊ እንቅስቃሴ ወሰጥ ያለውን አስተዋዕል በማንገበት
ሁንጂ፡ የፊትን ለማትና ዕድገት ተጠቃሚ እንደትሆን
ማድረግ፡፡

2.5 አጠቃላይ የሰኞ

የመመቻኑ ጽልሰና ስትሬተቸ የበታቸ የሚከተለት ደቻዎ፡፡፡

ሀ/ የመመቻኑ መዋሪት ለማት ግንባታ በመሳ ማረጋገጫ እንዲስፋናና ተደራሽ እንዲሆምን ማድረግ፡፡

ለ/ መመቁከን በአግባብ ለማልማትና ለመጠቀም የሚያስ
ፈልግዎን የሰነድዎን የሰው ማረጋገጫ ማቅረብና የህብረ
ተሰቦን የመመቁከ መሠረታዊ ዕውቀትና አጠቃቀም
ማሳኑፏት፡፡

Ժ/ տառեկն հյաղըդ ու լողվա բոցքնեալ բս
պիգի հշահու հշահու ու էկունքա. ՍԴ-ՄՊ
ՀԱՀՔԴ ՀԱՀՔԴ ՀԱՀՔԴ բարձր բարձր բարձր
ՀԱՀՔԴ ՀԱՀՔԴ ՀԱՀՔԴ պատրի բարձր բարձր

- መ/ የመመቻኩ አጠቃቀምን ማማረዳግ የመገኘሚውኑ የህዝብ
አገልግሎቶችን በመኖር፡ ቁልጥሩና ወጪዎችን በማድረግ
መልካም አሰተካደርን ማስፈጸም የህበት በከነስኩ
መቀነስ፡

መ/ የመመቻኩ ፈጣን ዕድገት ለማረጋገጥ የግል ኮፍና ድርሻ
በሂዳት ማስቀቅኩና ማጠናከር፡

2.6 መርሆዎች

የዘህር ጥልሳዊ ሰትራቴጭ አፈጻጸም የሚመለው ከዚህ
ቦታች በተዘረዘሩት መርሆዎች መሠረት ይሆናል፡

ሀ/ ለፖ.ስ.ስ.ው የተሰኞ አፈጻጸም መገኘሚት ምክ ህኔታዎችን
በመኖር ሰትራቴጭዎች አመራር ይሰጣል፡፡

ለ/ የፖ.ስ.ስ.ው አገማዎችና ማጠና የእንደቱን አጠቃላይ
የልማት ማጠና ተደግኝሞች ለመደገፍና ለማጠናከር
ይሆናል፡፡

ሐ/ በኢትዮጵያ የመመቻኩንና ለሰው መሠረት ለማጥቶና
አገልግሎቶችን የሚስፋፋት ለሥራ የመመቻኩን ፍትሕዋ
ሥርዓቶችና ለሁሉም ማቆረብ (universal access)
የሚለውን መርሆ በሚያጠናከር መልክ ይሆናል፡፡

መ/ አካል ጉዳቶች፡ ሌቶች፡ ወጪቶች፡ ለጀንጻድቶች
መመቻኩን ያለምንም ቅጋር መጠቀም መጽሕቶችውን
ማረጋገጥና መመቻኩን ለመጠቀም የሚያስቀል አቅም
እንዲያሸጠው ማድረግ፡፡

መ/ በሁገቱ የመመቻኩን ለማት በተመለከት መገኘሰት ከግል
ኮፍና ከሰነድ ማሆነዎት፡ ድርሻቶች፡ ከሁበተሰበዎ
ና የሚደረግ እንቅስቃሴዎችን ማበረታታትና መደገፍ
በለም እህንጻዊና አለማቀባዊ ትብብር መፍጠርና
ማጠናከር፡፡

2.6 σΕΥΦ

የዚህ ማረዳና ስትሬተኝ እኩባዎም የሚመራው ከዚህ
በታች በተዘረዘሩት መርሆምና መሠረት ይሆናል፡

- ሀ/ ለፖ.ስ.ለ.ው የተሳኔ አልፎዥም መንግሥት ምክ ማረጋገጫን
በመፍጠር ስትራ-ቴክኖሎጂ አመራር ይሰጣል::

ለ/ የፖ.ስ.ለ.ው አለማዋጥና ባህት የእንደቱን አጠቃላይ
የልማት ባህትና ጥርጋራምኑ ለመደገፍና ለማጠናከር
ይሆናል::

ሐ/ በኢትዮጵያ የመመቴክኒክ ሲለም መሠረት ልማቶችንና
አገልግሎቶችን የሚሰሩት ሥራ የመመቴክኒ ቅተላዊ
ሥርዓቶችና ለሁሉም ማረጋገጫ (universal access)
የሚለውን መርሆ በሚያጠናከር መሰከር ይሆናል::

መ/ አካል ጉዳታዎች : ሆኖች : ወጥቶች : ለእንደሸፈት
መመቴክኒ ያለምንም ቅጋር መጠቀም መቻላቶችን
ማረጋገጥና መመቴክኒ ለመጠቀም የሚያስቀል አቅም
እንዲያሸቻው ማረጋገጫ::

ሙ/ በሀገሩ የመመቴክኒ ልማት በተመለከተ መንግሰት ከባል
ዘርፍ ከሰነድ ማህበራት : ድርጅቶች : ከሁበረተሰቦ
ዚ የሚደረገት እንቅስቃሴዎችን ማብረታታትና መደገፍ
ቢሮም አሁንፈጥና አለማቀሩዋ ተብብር መፍጠርና
ማጠናከር::

፩፻፲፭

የመመቻኩ ጥልስ ስትራተክሮች ተከራካ

3.1 *σνγΛ,β*

የኢትዮጵያ የመመቱ ስልስ የአገረ አጠቃላይ የማህበረ
እናውም የወቅ ባለማቻቻና ማስተካከል እንደ መሠረታዊ አካል ነው::
በመሆኑም ስልስው ተከራክር የሚያደርግው ለአገረ የመመቱ ልማት
መሰኑት ስትና በተራፋይና የወቅ ባለው ያጥናቸዋል ተብሎው
በሚታወቷልና ከታች በተዘዘዘሩት ገዢ ይሆናል::

ሀ/	የመመቻኩ መመራት ልማት ዕድገት፡
ለ/	የሰው ቴይል ልማት፡
ሐ/	የመመቻኩ ሆርዎ ሥርዓትና ድህንነት
መ/	የመመቻኩ ለመንግሥት አስተዳደር /እ-መንግሥት/ መጠቀም በተለያዩ፡- ▪ መመቻኩ በትምህርት ዘርፍ፡ ▪ መመቻኩ ለተሽለ መና፡ ▪ መመቻኩ ለዝመናዊ ግብርና መጠቀም፡፡
ወ/	የመመቻኩ አንድሸትና እና የግል ዘርፍ ልማት፡
ረ/	መመቻኩ ለምርጥርና ልማት፡፡

3.2 የመመቻኩ መሠረት ልማት

3.2.1 አጠቃላይ ምልክቶ

አ.ት.ኩ.ቁ. ለመመቱ ለማተና በሁ.ለ.ም በታ ለማረጋገጫ
ወሰኑ ይርሱ ይላቸውን የሂሳብ አቅርቦትና የመግኘቶ እኔወርሱ
የመስሰለ. መሠረት ለማተናን በቃድሮች ማማረለትና የተቀናዣ
ማድረግ ይጠበቃቻል፡፡ መመቱ የሚሰጣውን ጥቁም በማግኘ

ለማጥኑት አገራቱ በመናወ እና በቃት ያላቸው መሠረት ለማጥኑት ለተደረሰ ይገባል::

በመሆኑም የመመቱናን ለለም መሠረት ለማጥኑን አቀፍቸው የሚሰራው ዓለማን ከግብ ለማድረሰ እኩንዳቸል መንግሥት አግባብ ያላቸውን በተራቸውን በመጠቀም ከዚህ በታች የተዘረዘሩ ግዢና ዓለማዎችን ለማሳከት ጥሩት ያደርጋል::

3.2.2 ዓለማ

የመመቴኩ አገልግሎቶችን ለማልማትና ህብረተሰቦችን በስራት ተጠቃሚ ለማድረግ የኤሌክትሮኒክስና ለለም የመግኘት መሠረት ለማጥኑን በሁሉም የአገራቱ ከልዩ መዘርቻት::

3.2.3 ዓለም

- ሀ/ አውቀትና መረጃ ለሁሉም ንዑስ ትኩስዎ በሆነ መልካ በጥራትና በስራት እንዲያረሰ የአገራቱን የመግኘት እና የኤሌክትሮኒክስና መሠረት ለማጥኑን አገልግሎትና ማስፈሩትና በመናወ ማድረግ::
- ለ/ ቀልና ለሆነ የአካልማማ ዝርዝርና የመንግሥት አገልግሎትና ለመስጠት የሚያስፈል የተቀናዣ የድምጽ፣ የሚልና ስህተ አገልግሎት (multimedia) የማስተላለፍ (Access Network) እና ያልተማከለ የዳታ ማከማች (Data Warehouse) አገልግሎትና የሚደግኝ፣ እንዲሆነም ለመግኘት ሥርዓቱ የፋይና አጥንት ሆኖ የሚያገለገል በዚ ተራሱ የሚሰ ተላለና አቅም ያለው መግኘቶች (broadband Communication) የሚያጠቃል የመረጃ መሠረት ለማጥኑን መዘርቻት::
- ሐ/ በፊራድ የፋይና ትኩስዎን ወጪታማ በሆነ መልካ አገልግሎት ላይ እንዲወሰ ማድረግ::
- መ/ የመመቴኩ መሠረት ለማጥኑን ሥርዓቶች አጥንት አገልግሎት የሚሰው መሆኑዎችን ወጪታማ እና የሚገልጻ ማረጋገጫ ማድረግ::

3.2.4 በተራቸውን

- ሀ/ የመመቴኩ መሠረት ለማጥኑት የሚመራበት መራ ድቂድ ማዘረጃቸውን መተማበር::
- ለ/ የመመቴኩ መሠረት ለማጥኑት አውቀሬቶችን እና አገልግሎቶችን ማልማት፣ በመናወና ድረጃዎችን የጠበቀ እንዲሆነ ማድረግ::
- ሐ/ በፊራድዎና በስራ ደረጃ ከፍተኛ ቅጥነት ያላቸው የሚገኘውን መረጃዎችን መዘርቻት::
- መ/ የመመቴኩ አገልግሎቶችን ለተጠቃሚዎችን በተው ዓይነ ወጪ ማቅረብ::
- ሐ/ የመመቴኩ መሠረት ለማጥኑት ዓይነት በማድረግና መልካ የፊራድ የኤሌክትሮኒክስ እውቀር ማስተላለፈ ማስተላለፈ ማልማት::
- ለ/ ለመመቴኩ መማሪያዎች አገልግሎት የሚመራ እቅዴሞና ወጪ የሚሰው የሚደረግ የሚደረግ ማልማት::

3.3 የሰው ንዑስ ለማጥኑት

3.3.1 አጠቃላይ የሰው

መንግሥት የመመቴኩ ትምህርና ሲልጠናን ለሁሉም በከፍተኛ ደረጃ ትምህርች በታች እንዲሰጥ በማድረግ ሂደት ላይ ይገኙል:: አለማውም የመመቴኩ መሠረታዊ ውወቃትን ለማስጨረሰ በጥና በስራም በአገራቱ የመመቴኩ ባለሙያዎች የሚፈጸመበትን መሠረት ለመጠል ነው::

የመመቴኩ የልማት ዝርዝር እየተጠናከር በሚሸጠበት ውወቃት የመመቴኩ ባለሙያ ትላሽትም በሆነ ለይደንበት መሆኑ የሚያጠቃል ነው:: ከዚህ በተጨማሪ ህብረተሰቦችን የመመቴኩ ትጠቃሚ ለማድረግ የካምፕተርና ተማሪዎች ተከናወች መሠረታዊ ውወቃትና ባንብበ እንዲኖረው ማድረግ ተግበር ነው::

በመሆኑም የአትዮጵያ የመመቴኩ ታስቦ በመመቴኩ የሰው ማረጋገጫ ማልማት ዓለማ ተከራክር ይሰጣል::

3.3.2 የሰነድ

አገር፣ መመቻኩን ለማልማትና ለመጠቀም የሚያ
ስትሳት በየደረሰዎች የመመቻኩን ዕውቅትና ክህልኑት የሚበጠ
የሰው ችልል ማኅራት፡፡

3.3.3 ጥሩት

- ሀ/ የመመቻኩን ትምህርትና ለሰልጻን የሚሰጠ
የመንግስትና የግል ተቃማትና አቅም ማጠናከር፡
- ለ/ የሰልጻን የመመቻኩን ለሰልጻ አቅርቦትና መጠመር፡
- ሐ/ በአጠረተሰብ ወሰጥ መዋረታዊ የመመቻኩን
ዕውቅት እንዲያብር ማደረግ፡፡

3.3.4 ስትራቴጂዎች

- ሀ/ የአቶC፡ የመከከለኛና የረጅም ገዢ የመመቻኩን
የሰው ችልል ለማት ዕቅድ ተቃማትና ትግባራዊ
ማደረግ፡፡
- ለ/ አሁን ያለውን የሰልጻ እጥረት ለመቅረፍና ወደፊት
በደንገት የሚገኘት የሚፈጸመውን ቁሳት በመመ
ርመር፡ የመሆኑ ስጠጥርን ዓይነት መሰከር የመመቻኩን
ልማትና በሁሉም የተምህርት ደረጃዎች ማስተካት፡፡
- ሐ/ የመመቻኩን ለሰልጻ እመጥን ለማጠናከርና
የተከናወች ልጠራን ለማስተዋወቁ እንዲቻላ
የግልን ዝርዝር በተምህርታዊ ተቃማትና
በአንድነትና አድረሻዎች መደገፍና ማጠረታቸት፡፡
- መ/ ለአገር፣ ቁልፍ በሆነ የአቶምግባር ዝርዝር
የሚያስፈልግውን የመመቻኩን ባለሙያ ባይነት
በመለያነት ሌዩ ሲልጻን እንዲሰጥ በማድረግ
ተፈጻሚውን የሰው ሂይል በተመረጋጊ
በቀጥነት ማረዳግ፡፡
- ወ/ እሌክትሮኒክስ ምህንድዎችና ለሌሎች ከመመቻኩን
ወC ተያያዘነት ያላቸውን ትምህርትና በአዲስ
መሰከር በማዘጋጀትና ክፍልና የመመቻኩን ለውጭት
ወC በማዋጊ ለአንድነትና የሰው ሂይል ተሳትኑት
አጥጋቢ መልስ እንዲሰጥ ማኅራት፡፡

ረ/ ለባለሙያዎች ለሥራ ለመራና የሥራ እርከታ
እንዲኖር ምቻ ሁኔታን በመቆጠር በዘርፍ የሰለጻነ
የሰው ሁኔታ ተሰለትን መቀነስ፡

ሰ/ የተምህርው ትምህርትና ለሰልጻ በሆነተሰበ
የሚሰሩ ቁጥር ሁኔታን ማመቻቸዋ፡፡

3.4 የመመቻኩን ሲጋዊ መርዓትና ይህንኑት

3.4.1 አጠቃላይ ምልክት

የመመቻኩን ቅልጋለውን ትግበራ ተሰማማ የህግ መርዓት
የሰልጻነት አካባቢን ይፈልጋል፡፡ ይህ ሁኔታ መመቻኩን እንዲ
እንዲ ዝርዝር ወይም እንዲሰነድ ለማሳደግም ሆነ መመቻኩን እንዲ
የማህበረ አካውማ ዕድገት መሰረዱ መጠቀምን ይመለከታል፡፡
በአሁን ወቅት በአገር፣ ለሥራ ሌይ ያለው የመመቻኩን የህግ
ሰርዓት ማቆቃው በፍጥነት በማድረግ ሌይ ከሚገኘው በፊይናዊና
ዓለም አቀፍ የመመቻኩን ዝርዝር ይታኝ ሁኔታዎች ይር አብር
ለረዳ የማይቻል መሆኑን መንግሥት ይገኙባል፡፡

በተጨማሪው በአንተኞቸው ወሰጥ የተቋሙለው የመመቻኩን
ልማት ቅንቃት በትራስዎና በዘረፋው ሌኩረድ በመቆጥቱ የተለያየ
ሥርዓቶችና ደረጃዎችን የተከተለ ባገዢዎችና ትግበራዎችን
በመቆጠር አለፈልጊዚ የሥራ ድማግሞሽና የሂበት በከነት እያከተለ
ይገኘል፡፡ ለለሁም መንግሥት ይህን በመግንዘብ ማቅረብ አገባብ
ባለቸው ደረጃዎችና ምርጥ ትምህርት መመራት እንዲሰበት
የምናል፡፡

ከዚህ በተጨማሪ የተምህርው ትምህርትና የአንተኞቸው አጠቃላይ
ተቋቀና ተበቃ ካልተደረገለሁት የተለያየ ጥናቸውን
ለየሰነድ ይቻላል፡፡ ለመሳለ የመረጃዎች መተፋት፡፡ የመረጃ
መጠበት፡ በተጠበበው፡ በንግድ ለራውችና በመ
ንግሥት ደረጃዎች ወጥምር የደህንነት ትምህርት ሌያከተለ
ይቻላል፡፡ ለለሁም መመቻኩን በሰራተ መጠቀምና መተማበር
አለፈልጊዚ የተጠቀሱ ደረጃዎችን ለሥራ ሌይ ማዋልና ይህንኑ
የተጠበቀ አካባቢ መኖርበት የግል ይለል፡፡ የመረጃ ይህንኑትና
ደረጃዎች የመመቻኩን ማቅረብ ሌደት አካል እንዲመሆናቸው
መንግሥት ይህንኑ፡ የተጠበቀ የመመቻኩን አካባቢና አገባብ
ባለቸው ደረጃዎች መፈጻሚ ቁጽማሪ የሚሰጠው ጉዳይ ይሆናል፡፡

በለምኑም መንግሥት መመቻኩን ለመምራትና ትግበራውን
ለማመቻችና የሚከተሉትን የህን ሥርዓቱን የደህንነት ማዕቀፍ
አካል የሆነትን ትግበራዊ ለማድረግ ቁርጓ ተነስቸል::

3.4.2 ዓለማ

በኢትዮጵያ ተቋማዊ እና ግለሰብዊ ያህንነትን በማሳወቅ
እንዲሁም የቴክኖሎጂ ጥናርቃን መሠረት በማድረግ ትግማዊ
የህንና የቀጥጥር ሥርዓቶችን በማሳደግ አገልግሎት የመመቻኩ
ልማትን መደንበ::

3.4.3 የቦታና ሲተራቻቸዋቸ

3.4.3.1 የቦታ

- ሀ/ በመሳወቅ አገልግሎት መመቻኩን በማግኘ
ለመጠቀምና ለማሳደግ እንዲችል
በፊልግልና በከላል ያረዳ ተማጥመው
የሚሸጋ ያረዳዎችንና መመራዎችን
ማውጣት::
- ለ/ የአለምርኤአዊ ገበያት መብት ጥበቻ
በመመቻኩ ወሰኑ ማረጋገጥ::
- ሐ/ ጽልሰዎች፡ ህትታና የቀጥጥር ሥርዓቶች
ትከራዩ የተነሳው የህበረተሰበ ክፍልዎች
ፍላሳዎችና አቅም መግንባትን የሚያከተለ
መሆኑን ማረጋገጥ::
- መ/ ምቶ፡ የህን ሥርዓት በመፍጠር ለመመቻኩ
ደረገት አስተዋዕ የሚያደርግ የአገልግሎት
የውጭ እንሰነትመንቶችን ማበረታት::

3.4.3.2 ሲተራቻቸዋቸ

- ሀ/ አገልግሎት ያለው የህንና የቀጥጥር
ማሻፈርችን ሥራ ላይ ማዋል::
- ለ/ የመረጃ ማረቻቸና አገልግሎቶችን ከሚልማት
ወር የተደረሱ የህን ማሻፈርችን ማውጣትና
የውጭናም ማሻፈርቻ በልማት ጽልሰዎች፡
ስተራቻቸዋቸና ጥርጋቻም ወሰኑ በተቀናይ
ሁኔታ እንዲከተለ ማድረግ::

- ሐ/ ያለትን ጽልሰዎችና ህትታ በመከለከል
በማሽኑል መመቻኩን በስራት ተቀም ላይ
የሚውልበትን መንገዶ ማመቻች::
- መ/ ለመመቻኩ ለማት እንቅራት ለሆነ የሚችል
ጽልሰዎችና ህትታን መለያትና ማስወገድ::
- መ/ በኢትዮጵያዎዴል መግኘ ዘዴ ላይ የተመዘረተ
የሚህደር አያዝ፣ አቀራረብ፣ አጠቃቀምና
አውጭና ሁርሞ መሠረት እንዲያረጋግጣት::
- ፈ/ የመመቻኩ ለማት የሚችንና የአገልግሎት ወሰኑ
የውጭ ቀጥጥር እንሰነትመንቶችን የሚያ
በረታቸ ምቶ የህንና የቀጥጥር ሥርዓቶችን
መፍጠር::
- ሐ/ የፍቻድ አመጣጥ ሂደቶችን በመከለከል
በማሽኑል በአገራቱ በተደረሱ ደንቀዱ በንጂር
አካባቢዎች የተደረሱ የመመቻኩ አገልግሎቶችን
አዋጅ የመጠቀም ይችል መግኘን ማረጋገጥ::
- ሻ/ ከአገልግሎት አለም አቅም የመመቻኩ አድጋፍች
ወር አጠር ለመንግባት በማያስከትል መልካ
የህንና የቀጥጥር ማሻፈርቻን በየህጻው
መከለከል::
- ቁ/ ከመመቻኩ ሚር የተደረሱ ለማህበረሰቦ መንቅ
የሆነ ድርጋቸዋችና ለመከለከል እንዲችል የመ
መቻኩና ተማማሪ የቀጥጥር ሥርዓት
ማሻፈርቻን ማዘረዘሩት::
- ነ/ የመመቻኩ ምርቃቻን ከማቅረብና አገልግሎት
ከመከለከት ሚር የተደረሱ የጥራት ቀጥጥርና
የሥራ አመራር መመራያዎችና ያረዳዎችን
በሥራ ላይ ማዋል::
- ተ/ ለመመቻኩ አድጋፍ የሚችለው ሁገች፡
መመራያዎችና ያንቦች በአሁንራዊና አለማ
ቀኔዋ ያረዳዎችና በቋሚ ለማድረግ ላይ
ተመከለከተው እንዲችለው ማድረግ::
- ቁ/ የካናይቻውተር እትወርክ የርድ በርድ
መገኘትና የመሥራት (interconnectivity
and interoperability) ያረዳዎችን ማውጣት::

၇/ የአንድዋ ቁጥቃውና የሀይያት ሥርዓትና
አቀማመጥ ማስተዋወቻና ይኩል
(UNICODE) ተከናለሸን መጠቀም;

3.4.4 የመመቱና ይህንት

3.4.4.1 ግዢቶች

- ၅/ የበኩራዊ አለትናርካለ መግኘቶች
ሥርዓት ቅዱቻና ይህንት (በኩራዊ
ተቋማዋና ገለሰባዊ ይህንት) ማረጋገጥ;
- ၆/ በመረጃ አጠቃቀም በሬ በሁዝቦ በንድ
ተክማኑነትና መተማመኑን ማሳደር
እንዲሁም መንከራ የዳታ (ዋኔብ) እና
የመረጃ መረጃ ወ-ሆናትን (Integrity)
መጠበቅ;
- ၇/ እንዲ የውሰብ ጽግሮ፣ መ-ሥና፣ የተደራሱ
ወንጀልና ምብር የመሰሰለ በኩራዊ;
ከላማዊ ዓለም አቀፍዋ ወንጀልና
በመከላከል በሬ ለማድረጋው ትግል
አስተዋጽኑ ለማበርከት የመመቴናን
ከለካግባብ አጠቃቀምና የሰይር ነኩ
ወንጀልና መከላከል፣ መከታተልና የአዥና
እርምጃ መመሰሪ;
- ၈/ በኢትዮጵያውና በሁበረተሰቦ ወ-ሆኑ
በተስፈርቶው የመመቴና ትግበራ መከናወት
በኩራዊ ይህንት ላይ ለደረሰ የሚችሉ
ተስተምቶችን በአግባቡ መኖታት;
- ၉/ በመመቴና ሂሳብ ትግበራ፣ እኩዎምና
ከተትል ላይ የተስማሩ መንግድታዊ እና
ለተን የሚሰራውም አቀም መግንባታዊ
ወንጀል የመከላከልና የመቆጣጠር አቀምን
ማሻልበት;

3.4.4.2 ሲተራቻዸውች

- ၅/ አ-ት-የኩራዊ በመረጃ ማህበረሰቦ ወ-ሆኑ
የሌተገዢበና የነው ተስተራ እንዲሞራት
ለማመቻቻት የሰይር-ኩና ትግበራትን

መቆጣጠር፣ የአለምውና ትብረት መብ
ቶች፣ የዳታ ቅዱቻና ይህንት፣ የመረጃ
ኩናትን፣ ከምርመተርና የሰይር-ኩና
ወንጀል እንዲሁም ለለቻ የሰይር-ኩና
ሆነት የሚመጠትን ሆነታ ማመቻቻት;

- ၆/ መረጃዸውና የመረጃ ሥርዓቶችን አለ
አግባብ አጠቃቀምን በተመለከተ ሲጠ
ማውጫትና መተማበር፡
የግንኙነት መረጃዸው፣ የዳታና የመረጃ
ሥርዓቶች ከተቃቻና አግባብነት በለለቻው
አከላት እና እንደይጠብ መከላከልና
የቤትናትን መብቶች ማስከበር፡
የመረጃ ሥርዓትና ዓታን አለአግባብ
በመገልጻ የሚፈጻሚ ቅዱቻና ላይና የዳታ
እኩን ቅዱቻና መከላከልና መልስ የማግኘት
የአውራር ሂደትን በለመከተል ወይም
በቻልተኑት ምክንያት የሚፈጻሚ ቅዱቻና
ለይ አስፈላጊው የአገግ እርምጃ መውሰድን
ማረጋገጥ፣
የሁን አስፈላጊው አከላት አግባብ ያለው
የመመቴና መመራት ለማትና
አገልግሎቶች እንዲያገኘ ማድረግ፡
၇/ በመግኘመትና በግብር ዘርፍ ያለውን
ተቋማዋና የሰው ይይል አቀምን በሆ
መናከር የመግኘቶች መረጃ ይህንትን
ማረጋገጥ፣
၈/ የመግኘቶች መረጠን ከፋይረሰና ህጋዊ
ከልሆነ እንቅስቻል እንዲሁም ባልቻ
ገብነትን በየጊዜው መቆጣጠር፡
၉/ በመመቴና ተጠቃሚዸው በንድ ሰላ ዋታና
መረጃ ይህንት ጥንቃቤ እንዲፈጻሚ
ማድረግ፡
၁/ ከመመቴና ይህንት ዓይ የተያያዘው ሂሳብ
ለማቻቻት የአውራር ሥርዓቶችን በማውጫት
ከውቻቻዊ መርጥ ተቀኩይዸው ለማት ዓይ
አብር መንገብ፡

3.5 መመቱ ለመንግሥት አስተዳደርና አገልግሎት (እ-መንግሥት)

3.5.1 አጠቃላይ ምልክቶ

በማስታወሻ የዓቅም ማንበታ ተሮግራም የመንግሥትን
አገልግሎቶች አቅርቦት ቁልጥሩ፣ ወጪታማና ጥሩትን የጠበቀ
እንዲሆን የተለያየ እርምጃዎች ከመውሰድ ገን ለገን ትዕማዊ
አደረጃዎች፣ የአውራር ሂደቶችና የሙርዓት ማቅረብዎች
አገልግሎም የባህር ለመጠችና በአጠቃላይ የፋብሩ አስተሳሰቦች
ተግባራዊ እንዲሆነ ሌጋራ ቅጽ፣ መንግሥት መመቱና
ለፊዔከራልና ለመልካም አስተዳደር ሌማስና ያለውን ደርሻ
በመንግስት በፊዔከራልና በከላል ደረጃ ለደኋገኑ አስፈላጊ የሆነ
እርምጃዎችን በመውሰድ ላይ ይገኛል::

መንግሥት አግባብ ያለው ሌተራተኞችን በመከተል
የመመቱ አጠቃላይ በህዝቦና በመንግስት አገልግሎቶች
መስተ ለማስተኞችና ለማጠናከር የሚከተሉትን ዓላማና ምስኬት
ነድረቸል::

3.5.2 ዓላማ

የኢትዮጵያና መንግሥት ለመተካሃና
በመጠቀም የህዝቦ አስተዳደር ዘርፍን በመናዊ በማድረግ
ወጪታማና በቁት ያለው የመንግሥት አገልግሎት አመጣጥ
እንዲሰና ማድረግ::

3.5.3 ገዢ

v/ በፊዔከራልና በከላል እስከ ታዋዎች የአስተዳደር
እርከኩት ወ-ሰጣዊና ወ-ቤት የኢትዮጵያና
አገልግሎት አቅርቦትና የሙሉ ልወ-ወ-ጥን
ለማቅረብና መጠና፡ የተደረሱ በቀላለ
መቅረብ የሚችሉ የሙሉ መገኘት የሙወራት
ለማት አውታዊትን መገኘት::

w/ የፊዔከራልና ክልልዎ መንግሥታት መዋቅሪዎች
በመ-ለ- ዓገናና-ታ-ው-ን በኢትዮጵያና ማና-የ
በማድረግ ሲሆ-ታ-ው የተ-ቁ-ለ-ጠ-ና አስ-ተ-ዳ-ደ-ሪ-ዋ-
የሙ-ራ- ማ-ስ-ከ-ኩ-ና የ-ገ-ና- ወ-ጪ-ታ-ው-ን መ-ቀ-ና-፡
አ-መ-ን-ግ-ሥ-ት- የ-ሚ-ገ-ራ-ግ- በ-ከ-ል- የ-አ-
ጥ-በ-ቅ-ሞ-ና- ነ-ገ-ና- ከ-ፍ-ት- (Open source)
ስ-ፍ-ት-ቅ-ር-ቻ- አ-ጠ-ቃ-ቅ-ሞ-ና- የ-ሚ-መ-ለ-ከ-ና- ጽ-ለ-ለ-ው-ቻ-
ማ-ው-ጥ-ና- ተ-ግ-ባ-ዋ- ማ-ድ-ረ-ግ-፡

x/ በኢትዮጵያና ክልልዎ መንግሥታት መዋቅሪዎች
የሙ-ራ- ማ-ስ-ከ-ኩ-ና የ-ገ-ና- ወ-ጪ-ታ-ው-ን መ-ቀ-ና-፡
የ-አ-መ-ን-ግ-ሥ-ት- የ-ሚ-ገ-ራ-ግ- በ-ከ-ል- የ-አ-
ጥ-በ-ቅ-ሞ-ና- ነ-ገ-ና- ከ-ፍ-ት- (Information kiosks)
ለማት ማድረግ::

y/ በመለው አገራቱ ባለበበች የካምተው-ተር ባለበት
እንዲሆነ የኢትዮጵያና አገልግሎትን እንዲጠ
ቀመ መበረታት::

አስተዳደርና የፊዔከራልና ስርዓት ባንበታ
ቃድሮን ማጠናከር::

3.5.4 ሌተራተኞች

- v/ መንግሥት-ለመንግሥት፣ መንግሥት-ለንግት ዘርፍ፣
መንግሥት ለዘትና መንግሥት ለመሸቱት
በሚሰጠው አገልግሎት ላይ ይተከሶ አጠቃላይ የኢ-
መንግሥት ሌተራተኞች መንደረሰና ተግባራዊ
ማድረግ::
- w/ የመንግሥትና የህዝቦ አገልግሎትን የካምተው-ተር
አጠቃላይ ከፊል ለማቅረብና ከፍ ለማድረግ
የሙራ ላይ ለሰጠና ጥርግራዊት ማዘጋጀት::
- x/ በመንግሥት ትዕማዊ የመመቱና ለመዓት ባንበታ
ተከለ እና ጥገና የሚመለከቱ ደረጃዎች፣
መመረጃዎች እና የአውራር ለመዓቶችን
ማዘጋጀት::
- y/ እ-መንግሥትና ተግባራዊ በማድረግ በከል የአ-
ጥ-በ-ቅ-ሞ-ና- ነ-ገ-ና- ከ-ፍ-ት- (Open source)
ስ-ፍ-ት-ቅ-ር-ቻ- አ-ጠ-ቃ-ቅ-ሞ-ና- የ-ሚ-መ-ለ-ከ-ና- ጽ-ለ-ለ-ው-ቻ-
ማ-ው-ጥ-ና- ተ-ግ-ባ-ዋ- ማ-ድ-ረ-ግ-፡
- z/ በኢትዮጵያና ክልልዎ መንግሥታት መዋቅሪዎች
ለማት ማድረግ::
- a/ በመለው አገራቱ ባለበበች የካምተው-ተር ባለበት
እንዲሆነ የኢትዮጵያና አገልግሎትን እንዲጠ
ቀመ መበረታት::

3.5.5 መመቱ ለትምህርት ኢርፍ

3.5.5.1 አጠቃላይ ጥልከታ

የኢትዮጵያ መንግሥት ትምህርትና ሰልጻና ለማሟበራዊና አካውጣዊ ዕድገት የሚከተሉት ድንጋጌዎች መሆኑን ይገባለል፡፡ ሰልሆነም መመቱና በመጠቀም የሰው ምድራ ለማቅረብ መደገፍና ማቅረብ ይገባል፡፡

መመቱ የትምህርትና ዕድገት በማቅረብና ባለቤትናም ሆነ አገልግሎት የዘመኑ-ዶወ-ቆትና የዘመኑ-ሙረቂ በቀጥታውቃቸው ያደርጋቸዋል፡፡ አስተያየት ሲሆነ የሚገኘው በጥበር በመሆኑና የትምህርቱ ጥሩት አንዳ በመሆኑ ጥሩትና ተደራሽነትና ለማቅረብ የመመቱና ማቅረብ ነው፡፡ በመሆኑና መንግሥት የሚከተሉትና ለመፈጸም መመቱና ለትምህርት ማቅረብ ለመጠቀም ተዘረዘሩል፡፡

3.5.5.2 ዓላማ

መመቱና በሁሉም ይረዳ በሚሰጠ የትምህርትና የሥልጻና ጥርጋራዊቃቸው ወሰጥ አንዳ አንዳ አካል አንዳከተት ማቅረባቸው በተቋስ መጠን ትምህርትና በሰራው ለማቅረብ መመቱና በሥራ ማቅረብ፡፡

3.5.5.3 ምቦች

- ሀ/ መመቱ የአገልግሎት የትምህርት ለመቀት አካል መሆኑን ማረጋገጥ፣ ጥሩት ያለው የመመቱ ትምህርት አንዳስፋፋና አንዳይረሰን ማቅረባቸው፡፡
- ለ/ ትምህርትና ለሁሉም በማቅረብ ሂደት ወሰጥ መመቱና የመጠቀም ባህልና ባህል አንዳስፋና በማቅረባቸው የተምረው-ተርጉት አጠቃላይና መሠረታዊ አውቀት መዳደሪን ማረጋገጥ፡፡
- ሐ/ በትምህርት በቶች፣ ከሰራተኞች የነበረበትወቃቸው መመቱና ለመጠቀም አንዳቋስ የዕወ-ቆት ይረዳውቃቸው ምክናን መወሰናና መመራያወቃቸውን ማውጣት፡፡
- መ/ ልቶች፣ አካል ጉዳቶችና ልዩ ቁሳት ያለቸው የህጻረተሰበ ከፍሰቶች አስፈላጊውን ሰልጻናና ከሰራተኞች አንዳሞት በማቅረባቸው መመቱና ለመጠቀም ባቀ ዕድል አንዳኖራዊው ሁኔታውን ማቅረቃቸው፡፡
- ወ/ ትብዕቃና ከፍተኛ የትምህርት ተቆጥሷ ከሌን ተርኑት ወር የተገኘ የመመቱ ወጪችን በተመጣጣች ወር መግዛት አንዳቋስ ልዩ ልዩ የከኩል ጥከቃቃና ለመፈጸም ማዘጋጀት፡፡

ፖ/ በተለምዶ እያወሩ የሚገኘ የህዝብ በተመጣቸው መመቱና በመቀበል በመረጃ መረጃ ወደተሰኘለው ኮሙናዊ በተመሆቃቸውን መቀሪር እንዲሁም አይኖረቃቸው፡፡

ብ/ የእሌክትሮኒክስ የርቀት ትምህርትና አገልግሎት (virtual) የመማር ክዬን በማስተካት የትምህርትና ሰልጻናና ማቅረባቸው፡፡

ሕ/ በሁሉም ይረዳ በከፍተኛ የትምህርት ተቆጥሷ መመቱና በሁሉም የትምህርትና ሰልጻናና መሆኑን ማቅረባቸው፡፡

ቍ/ በንገራቱ ወሰጥ በመመቱ የታዘን ትምህርትና ሰልጻናና አንዳስፋፋና አንዳይረሰን ማቅረባቸው፡፡

3.5.5.4 ስትራቴጂወቃቸው

- ሀ/ የመመቱ ትምህርት በከፍተኛ በየነበረበትወቃቸው አንዳይከተት ለመዓተ ትምህርቱን ማቅረብ፤
- ለ/ መግዻራን የመመቱ ሰልጻና አንዳኖራዊነና የሥራ ሁኔታውቃቸው አንዳመጀቃቃቃቸው በማቅረባቸው የከኩል ሁኔታ ያለቸው በርካታ የመመቱ መግዻራንን ማሻረት፡፡
- ሐ/ የትምህርት መርቂ መሰራያወቃቸው፤ መሰራታዊ የኤሌክትሮኒክስ ማቅረብ እና ተወካይነት በተመጣጣች ወር የሚጠቀሱት፤ የሚሰመጥና፤ በስራት የሚመራ-ሙሉ አንቀሳቃሽን ማሻረታቸው፡፡
- መ/ መግዻራንና ተማሪወቃቸው የከኩል ሁኔታ ሰራተኞች ማተሚያ የተለያየ የመመቱ ወጪችን በተመጣጣች ወር መግዛት አንዳቋስ ልዩ ልዩ የከኩል ጥከቃቃና ለመፈጸም ማዘጋጀት፤
- ወ/ በንገራት ልዩ ያለውን የኤሌክትሮኒክስ-ከትምህርት ትምህርት ብርሃና ለመሰው አገልግሎት ማቅረባቸው፤ ትምህርት በቶች፤ ከሰራተኞች፤ የነበረበትወቃቸው፤ መቅረብ ተቆጥሷ በአሌክትሮኒክስ መረጃ በማን

- ii/ የኩትና በማያወሻ ተማሪዎችና መግሆኑን በዘመኑ ዕውቀትና መረጃ እኩነቶች መግለጫ፣
- iii/ የኩትና የሚሰጠው መግለጫ ስምሰጣዊ ለሰራተኞች ለሰነድ ተብሎ ተስተካክ ለይሁዳ መልጫ ጥርጉሮችን ማዘጋጀት፣

3.5.6 መመቱና ለተሳሳይ የጠና አገልግሎት

3.5.6.1 አጠቃላይ ምልክት

በርከታ ማርቃቻ የህክምና ዘርፍ መመቱ ለማድረግ መመቴና ይጠቀማል፡፡ በጠናው ዘርፍ የሚደረገት የመመቱና ትግባራዊ የርቀት ሁክምናን፣ የጠና ዘርፍ ሥራ አመራርን፣ የጠና መረጃ ማስከላል፣ የጠና ትምህርት ወዘተ.. የመሰረሰ የጠና አገልግሎቶችን ይጠቃላለ፡፡ የጠና አገልግሎት አቅርቦትን ለመደገፍ መመቴና መጠቀም በተለይ እንደ አትጥቃቸ ለሰያደግ መሠረት ለማትና አጠቃላይ ለዘመኑ መግለጫ በለለው የጠና ትግባር ለሚኖር አገልግሎት ነው፡፡

መግለጫ ከታቸ የተዘረዘሩትን ምብቸ ስልቶች በመጠቀም በመለው አገልግሎት በመመቴና የታገብ የጠና አገልግሎቶችን ለማያረስ ይንቀሳቀል፡፡

3.5.6.2 ዓላማ

መመቴና በመጠቀም የጠና አገልግሎቶችን ሙሉ ማሻሻል፣ ማስፈጸሚነትና አመናዊ ማድረግ፡፡

3.5.6.3 ዓላማ

- i/ እንደ አቶ አይ ስ አይዲ (HIV/AIDS)፣ የሰንድ ነቅርና የአባላር በሽታ የመሰረሰ ተለለ በሽታዎችን ለመከላከልና መሠረታዊ የጠና አጠቃላይ ለማስተማር የሚያስችል መረጃዎችን በኢትዮጵያ በመጠቀም ለህዝቦ ማያረስ፣ በለም በመከላከል ላይ የተመሠረተውን የአገልግሎት የጠና ፖስቲ በተሸጋፊነት መደገፍ፡፡
- ii/ አጠቃላይ የጠና የመረጃ ማስከላል ማቋቋምና በመለው አገልግሎት የጠና አገልግሎት አስተካክ ተሸጋፊነት ሙሉ ማሻሻል ለማስተማር ለመረጃና መልቦቶችን ማስተላለፍ፡፡

- iii/ ስለ በሽታዎችና መድሃኒቶች ለማቅረቢው ስጠና በለመጀመሪያ ወቅታዊ መረጃን ለመሰጣት የሚያስችል የጠና መረጃ (Health-net) ተመግሮ ማቋቋም፤

- iv/ በኤሌክትሮኒክስ በከልል ደረጃ ያለ ለስተተላለቶች፤ የጠና የሚያጠና ተቋማትና የጠና ማሰከላቸን እርስቦርስ በመረጃ መረጃ ማንኛነት፤

3.5.6.4 ለተሳሳይ ምልክት

- v/ አገልግሎት የጠና ትብቅ የኢትዮጵያን ስርዓትን ማልማትና መተግበር፤

- vi/ በመለ ሁገት ወሰጥ የሚገኘ የጠና ትብቅ ተቋሞና የህክምና በለመጀመሪያ ስለ መንገት፣ መድሃኒት ወዘተ ልማት መረጃ እኩነቶች፤ የመረጃ መረጃ መዘርቃት፤

- vii/ መመቴና በመጠቀም ሁገት የሚገኘ የህክምና አገልግሎቶችን አገልግሎትና ማቅረብና አመናዊ ማድረግ፤

- viii/ በአጠቃላይ የርቀት ሁክምና (tele-medicine) በማስፈጸሚ የተሳሳይ የጠና አጠቃላይ አገልግሎቶች በተመጠማሪ ወጪ የሚያገኘበትን መግለጫ መጽመር፤

- ix/ የሀሳት ሲርቆትና ለመግዢትና ለመቆጠበር መመቴና ትብቅ የህክምና መረጃና መልቦቶችን ማስተላለፍ፡፡

- x/ የርቀት ትምህርትን ማይም በመመቴና የታገብ ለይሁዳ መልጫዎችን ለጠና በለመጀመሪያ መሰጠት፤

3.5.7 መመቴና ለዘመናዊ የግብርና ዘርፍ

3.5.7.1 አጠቃላይ ምልክት

ግብርና የኢትጥቃቸ አገልግሎት የፌርማ አጥንት ነው፡፡ ከአዘጋጅ 83 በመለ የሚያጠና በግብርና የተሰማው ለሆነ የአገልግሎት አጠቃቸ ወጪ የሚያጠና የግብርና ነው፡፡ የግብርናውን ዘርፍ አመናዊ ለማድረግ መመቴና ለጽሁፍ የሚችለውን ማረጋገጫ

Առաջնին առշղթի բաղկարծություն պահանջման ընդունություն է և գործադրություն է:

3.5.7.2 ԶԼՄ

տառենին Ոճքին: ՈՒՂՈՇԵ: ՈՒՂԴՆԱԳ ՈՒՂՆԵ
ՀԱՅԱՀ ԱԹՎԱՐ ԿՃԴԻ ԱՄԱՓԹ ԲԱՄԱՓԹ ԲԱԿԱԿ ՔԱՅԱՊԱԴՐԱ
ԴԱՅԱՀՆԻՆ ՄՊԴԱ:

3.5.7.3 ՊՈՒ

- Ա/ ՄԱՄԵՒՆ ԱՄԱՓԹ ԲԱԿԱԿՈՎՆ ԱԿԲ
ՔԱՅԱՊԱԴՐԱ ՄՊԴԱ:
- Բ/ ԲԱՄԱԵՒՆ ՀԱՂԱԳԱՐԴԻՆ ՈՒՐԾԻ ԿՃԴԻ
ԴԱՅԱՀ ՄՓԴԻ ԱՄԱՓԹ ԲԱԿԱԿ ՔԱՅԱՊԱԴՐԱ
ՈՒՂԱԽ ԱՐ ԴԱՅԱՀ ՀՅԱՅՄԻ ՄՎՃՐԻ:
- Ը/ ՔԱԾԴ ՄԱՆԴ ՀԱՄՓԹԳՐԴ ԲԻՏԱԾ ԿՈՒ
ՀԱՊՈՒԴ ԱՄԱՓԹՈՍ ԲԱԿԱԿՈՎՆ ՀԻԿ ԱԿԲ
ԲԱՄԱՀԻԿ ՔԱՅԱՎ (Geographical) ԲԱԿԱԿ
ԽԱՅԴԻ ՄԱՄԱԽԱԴԻ ՄՓԴՎԻՒՖԹ ՀՅԱՅԱՈՒ
ՄՊԴԱ:
- Թ/ ՈՂԱԿԱ ԱՄԴ ՄԱՄԵՒՆ ԱՄԱՓԹ ՓՄԵԿ
Ճ.Թ ԾՃԴԻ ՄՊԴԱ:

3.5.7.4 ՈՒՇԿԹՄ

- Ա/ ԲԻՖԴ ԲԱԿԱԿ ԱՄԴ ՀՅԱԿԱԴԻՆ ՈւՀԱԴ
ՄՊԴԱԴՐԱ ՄՎՃՐԱ:
- Բ/ ՄԱՀԹՄ ՀԱՄԱ ՔԻՂԻ ՀԱԾ ՀԱԾԾ ՀԱԾՈՒ
ՀԱԾ ՀԱՄԱՀՆ ԲԻՓՎԸ ՀԱ ԲԻՖԴ ԲԱԿԱԿ
ՄԱՀ ԲԱԿԱԿՈՎՆ ԽԱՅԴԻ ՄՎՃՐԱ:
- Ը/ ԱԿԲ ԲԱԿԱԿ ԴԱՅԱՀ ԽԱՅԴԻ
ՈՄԿԱԿԴ ՈՂՈՍ ԲԱՄԱՀԴ ԱՄԴ ԿԱԿԱՎ
ԲԱԿԱԿ ՄՎՃՐԻ ԴԱԿԱԿԱ ՀՅԱՖԹՄԱ.
ՈՄՔՀԸ ՀԱԾ ՀԱԾԾԴ ՀԱԾՈՒ ՀԱԾԾ
ԱՄԱՄԵՒՆ ՀԱՄԱՀՆԻՆ ՄՓԴՎ ՄԱՀՆ ՀՅԱ
ԾՃԴ ՄՊԴԱ:
- Թ/ ՔԻՂԻ ԲԱԿԱԿ ՔԱԾԻ ՀԱԾԻ ՈՄԳԱՀԸ
ԲԱԿԱԿ ԴԻԿ ՀՅԱԴԻՆ ՀՄԱԴՄ ՄԱՄԵՒՆ ՀՅԱ
ՄՎՃՐԱ:

- Ա/ ՔԻՂԻ ԲԱԿԱԿ ՀՅԱՎ ՍՈՒ ԲԱԿԱԿՈՎՆ
ՀԻՃ ՔԱԿԱԿ ՄԱՀ ՄՊԴԻՆ ՄՊԴԱ:
- Հ/ ՈՒԾԾԾԾ: ՈՒԾԾԾԾ ՈՒԾԾԾ ՔԾԾ
ՔԱԿԾ ՄՎԴԾԾԾԾ ՀԻԾ (ՀԻՊՈ.ՔՎ ՔԱՐԾ ՍԿԾ)՝
ՄԱՀ ՄՊԴԻՆ ՀԱՄԱՀՆԻՆ ԼՄԱՓԹ ԲԱԿԱԿ
ՍԿԾՄ ՄՊԴԻՆ ՄՎՃՐԱ:
- Ո/ ՔԱԾԾ ՀՃՀ ՔԱԾԾՈՒ ՀՃՀ ՄՊԾԱՀ
ՔԱԿԾՄ ՈՒԾԾԾԾ ՈՒԾԾԾԾ ՀԱՄԱՀՆԻՆ ՀՃՀ
ՔԾԾՎ ՀՃՀ ԱՄԱՀՆԻՆ ՄՎՃՐԱ:
- Ռ/ ՈՒԾԾԾ ՀՃՀ : ՈՒԾԾԾՈՒ ՀՃՀ : ՈՄԾԻ
ՄՎԾՄ ՀՃՀ ԱՄԱՀՆԻՆ ԲԱԿԱԿ ՆՎԾՄ
ՄԱՄԾՎ ԲԻՄԱԿՎՈՒԾ ԽԾԾԾ ԲԱԿԱԿ
ԿԵՐՈ. ՄԱՀ ՄՊԴԻՆ ՄՎՃՐԱ:

3.6 ԲԱՄԱԵՒՆ ՀՅԱՅԱԴՐԾ ԲԱԿԱ ԱՄԴ

3.6.1 ՀՈԹՎԱԾ ՔԱԾԻ

ՔԱԿԾՄ ՀԾԴ ՈՒԾԾՎՀԾ ԲԱՄԱԵՒՆ ՀՄԴ
ՈՒԾԾ ՈՒԾԾԾԻՆ ԲԱԿԱԿ ԲՆՎ ՏԳԴԾ ՀՅԱՅԱԿԱԾ
ՄԱՀ ԽՈ.: ԲԱԿԱԿ ՀՅԱԿ ԲԱԿԱ ԲԱՄԱԵՒՆ ՀՅԱԿԾԾ
ՈՄՊ ՄԳԴԾ ՈՄՊԾ ԻՎԾԾ ՕՄՄԾ ՄՎՃՐԱ ՀՄԴ
ՈՄԳԱՐԾ ԴԵ ԲԵՐԾԱ: ՈՒԽԵ ՀԱ ՍԼԱԾԾ ՀԱՆՈՒԾ ԲՅԱՋ
ՄՎՃՐԱ ՈՒԾԾ ՀԱՂԱԳԱՐԾ ՀԱԾՈՒ ԲԱԿԱԿ ԲԾԱԾ
ՀՐԻԾ ԲԵՐԾԱ:

ԲԱԿԱԿ ՄՎՃՐԱ: ԱՄԱՄԵՒՆ ԲԱԿԱԿ ԲՎՀ
ՈՄԿԱԿԴ ՀԵՐ ՓԱԲ ՄՎՃՐԱ ՀՅԱՅԱԿԱՎՈՒ
ՄՎՃՐԱ: ԲԱԿԱԿ ԲԱԿԱԿ ՀՅԱԿԾԾ ՀՄԴ
ՈՒԾԾԾԻՆ ԲԵՐԾԱ:

3.6.2 ԶԼՄ

ԱՓԴ ՔԾԾՎ ՈՂԱԽ ՀԿԲ ՔԾԾ ԴԱՅԱՀ ԲՄՆ
ԲԱՄԱԵՒՆ ՀՅԱՅԱԴՐԾ ՄՎՃՐԱ:

3.6.3 ՊՈՒ

- Ա/ ԱՄԱՄԵՒՆ ԱՄԴ ՄՈՒԿԴ ԴՐԱ ՄՈՒՆԻԿ ԲԱԿԱ
ԴԻՄՎ ՀՅԱԿԾԾ ՀՅԱԿԾԾ ԱՄԴԾ ՀԱԾ
ՀԱԾ ԱԿԾԾ ՄՎՃՐԱ:

- ለ/ ለመመቻኩ ለማት የህንጻ ወሰጥና የወጪው ቁጥጥና የኢትዮጵያ አገልግሎት መመሪያ ስራታን ማስረጃታት፡፡
- ሐ/ የግልጽ ዘርፍ በአገር ወሰጥና በዓለም አቀፍ ገበያዎች ላይ የመዋዳሪር አቅሙን ማንበበት፡፡
- መ/ የግልጽ ዘርፍ የመመቻኩ አገልግሎቶችን በጠር አካባቢዎች እንዲያሰሩኝ ማስረጃታት፡፡
- ወ/ መመቻኩ ለሥራ ዕድል ፈጠራና ለማት ለመቀም በእነዚህ የመመቻኩ የግልጽ ሲሆን ላይ የተሰማሩትን ማስረጃታት፡፡
- ሸ/ ለሁጠታዎስ አገልግሎት የሚመለው የእሌክትሮኒክስ መጠኑን የሚያመርው ተቋማትን መደግኝ፡፡

3.6.4 ሰነድተክዎች

- ሀ/ የህንጻ ወሰጥና የወጪው ቁጥጥና እንዲሰላት መመሪያ ስራታን የሚያስረጃቱ፡፡ ህንጻ ተቋማዊ እንዲሆኣ የቀጥጥር ማስቀመጥን መኖሪያ፡፡
- ለ/ የግልጽ ዘርፍ በዓለም አቀፍ ያረዳ ተዋካኝ የህንጻ የመመቻኩ እንዲሰላችና አገልግሎቶችን ማረዳዎች እንዲችል ተገበር ማስረጃዎችን መሰጣት፡፡
- ሐ/ መመቻኩን እንደ ለማት መማርያ (enabling role) ለመቀም በሚደረገው ልብር የግልጽ ዘርፍ ይርቃውን እንዲወጣ ተገበር የሚፈጸም መሰጣት፡፡
- መ/ የግልጽ ዘርፍ የመመቻኩ አገልግሎቶችን ለጠና አካባቢዎች እንዲያቀርቡ የተለየ ማስረጃዎች መሰጣት፡፡
- ወ/ ወሥራ ዕድል ፈጠራ መሳሪያዎች በታወችን (business incubators) ማቋቋም፡፡
- ሸ/ የመመቻኩ ፖርክ (ICT Park) ለማትን ማስፈሩት፡፡

3.7 የምርምርና የቴክኖሎጂ ስምምር

3.7.1 አጠቃላይ ምልከታ

የምርምርና የቴክኖሎጂ ስምምር ለራዎች በእጠቃላይና በተለይም በመመቻኩ ዘርፍ በእተማና ወጪው ወሰጥ በእሁኑ ገዢ በዘዴቷና ያረዳ ላይ ይገኛል፡፡ ይህንን እንዲ መንግሥት በመመቻኩ ላይ የሚያደርግው የምርምርና የኤማት እንሰነት ለዘርፍ በለቀቃ ለማት በቻ ለይምን ለቴክኖሎጂ ዕድገት ወጥምር እንደማለበ የምንጠቃል፡፡ ለለዘህ የምርምርና ለማት ሂደት በሀገራቱ ማሆበ አካሞች በእጠቃላይና በመመቻኩ ለማት በተለይ የሚመውተውን ተቋማዊ መግቢት ታንሱ ወሰጥ በማስተባበ መንግሥት የሚከተሉትን ተጨማሪ ምረቻ ለተቋማት ማሻሻል፡፡

3.7.2 ዓላማ

በእተማና ወጪው የምርምርና የቴክኖሎጂ ስምምር አቀም በመገኘበት የአገራቱን ዕድገት መመቻኩን መደግኝና አስተ ማደረግ፡፡

3.7.3 ገዢ

- ሀ/ የምርምር መርሆ ገብርች አካባቢዎች ትግርችን በመቀቻት ላይ ያተከና እና በአገራዊ ዓላማት ላይ የተመሠረቱ እንዲሆኣ የባለሙያዎችን ከህለው የሚያሰጠውን ማረጋገጥ፡፡
- ለ/ እንደ ክፍተኛ የትምህርት ተቋማትና ቤተመሠረዥዎች በመሰረለት የምርምር ማስከላከት ወሰጥ ለማደረግ የምርምርና የቴክኖሎጂ ስምምር ለራዎች ያረዳ ማደረግ፡፡
- ሐ/ በሀገራቱ የመመቻኩ የቆወቻት መስከላከትና በሌሎች አገራት ከሚገኘ ተመሳሳይ መስከላከት ጽር ተብብርን በማስደግግ የዓለም የምርምር ተቋማዎችና የምርምር አቀምዎችን በማስገባ መጠቀም፡፡

መ/ በመመቻኩ ብለሙያዎች በሚከረሱ የምርምር
ሥራዎች ወሰጥ ተሳትሪ እንዲኖር
ማብረታታት፡፡

3.7.4 ስትራቴክቶች

- ሀ/ የመመቻኩ የምርምር ሥርዕትና የቴክኖሎጂ
ሽግር ጽልሰኔ ስትራቴክ ማዘዣች፡፡
- ለ/ ለገድዋርና ለፍትወር ለማት፡ ለመገኘት፡
ለመረጃ መረጃ፡ ወዘተ ተገበ የምርምር
የልማት በቃት መመሪያ፡፡
- ሐ/ ቅጂውትን መመረት ያደረገ የምርምርና ለማት
ተማበትን ማሳደግ፡፡
- መ/ መረጃን አገኝና መጠቀምን ለማመቻች፡ በዘ-
ተናጋ ለላቍው የሚር ወሰጥ ቁጥቷዊ ቁልጻዊ
በመስጠት ለመፊቦች ሥርዓት ሆኖታት፡ ለቃንቃ
መግባቢያነት፡ ለአሌክተሮስኩ መዝግበ ቁጥትና
የቃላት መኖሪ ለይ የሚደረገ የምርምር ዝርዝር
ማብረታታት፡፡
- ወ/ በግልጽ በህጻናት ተቆጣት የተመሩ የምርምር
ሥርዕትና የቴክኖሎጂ ለግልጽ ተግባራትን
ከየዘርፍ ከተገኘ ተምህርች ይር በማስተካበር
ምርጥ ተሞክሮችን መጠራት፡፡
- ጋ/ የግል ዝርዝር በምርምርና ሥርዕትና የቴክኖሎጂ
ሽግር ሥራዎች ለይ መዋል ጉዳይ እንዲያደስ
ልይ ለይ ማብረታቸውችን መስጠት፡፡
- ል/ የምርምር ወጪት የሆነ የመመቻኩ ዕድገትን
የሚያሳይ አይገባ መረጃዎችን ማመራጨቱ፡፡

ጠኑና አሬተ
የፖ.ለ.ስ.ው. የኢትዮጵያ

4.1 አጠቃላይ መልካም

የመመቻኩ ሲልሉ ቁጥሮች ጽልሰኔ ተማሪ ለይ
ለማዋል የሚያስፈልጋው የተቆጣት አዎቃዊ ነው፡፡ መመቻኩ
በቅርቡ የተለያዩ ዝርዝር የሚያቀና በመሆኑ ወጪታማ
እንዲሁም የመግባብትን፤ የግል ዝርዝር፤ የሚሆበሰበበ ዝርዝር
የአለም አቅራቢ ሁጻረተሰበ ተሳትሪ ይጠይቧል፡፡ ከዚህ እንዲ
መግባብ ተፈላጋዎን የህግ የቀጥጥር ማሻሻል መኖርበ
የህዝብን አቅም ማቀናቸት፤ አስፈላጊ ተቆጣትን ማቅረምና
ያስተኞገ ማጠናከር ለፖ.ለ.ስ.ው. ተማሪ ስትራቴክ ይችላል
መስጠት ይጠበቃቄቃል፡፡ በየዘርፍ፤ በየዘርፍ በበገኘው
መወዳድ የሚገባውን የመመቻኩ እርምጃዎችን ለማቀናቸት
ስትራቴክ ይችላል፡፡ ይህም በዘርፍ መከከል
ያስውጥን ተግባራት ይችላል፡፡ አቅምን በማስቀበበ የግል በ
የሰውጭል፡፡ ሲልሉ ለማዋል መግባብ ተፈላጋዎን ቀና ይጠይቧል፡፡

- ⇒ የግል ዝርዝር
⇒ የተማህርትና የምርምር ተቆጣት
⇒ ማብረታሰበዎች ዝርዝር
⇒ መገኘት በዘርፍ
⇒ ዓለም አቅም ማብረታሰበ...ወዘተ

የመመቻኩ ሲልሉ ተማበትን በፊልራል እና በከልል ይረዳ
ለማመቻችና ዝርዝር የሆነ የመመቻኩ ሲልሉዎችን፤
ስትራቴክዎች፤ አቅራቢዎች ተመራሱባችን ለመቅረብ መግባብ
ተጠውን እርምጃ ይወሰናል፡፡ የግል ዝርዝር በዘርፍ እንቅስቃሴ
ለይ የዘርፍ እስተዋዱ እንዲያደርግ ይበለታቸል፡፡

4.2 የተቆጣት አዎቃዊ

የመመቻኩ ዕድገትን ለመጠገፍና ለማመቻች፤ ተቆጣዊ
በቃቻ አለመኖሩን መግባብ ተገኘበበ በንካሬ የመመቻኩ
ዘርፍ ለማት እንዲኖር አስፈላጊ የሆነ ተቆጣዊ የሚሰነድ
ይንጂዎች ማሰጠው ይሞርል፡፡ እርምጃዎች እንዲወሰናል

የደረሰት በዓለም አቀፍ ይፈጸም የሚታየው የመመቻኩ ፈጣን የኢትዮጵርሃዊ ዕድገትና በኢትዮጵያው የሚታየው ተመሳሳይ ሆኖታ ነው:: እስከአሁን ከተወስኑት እርምጃዎች መከከል የኢትዮጵያ መረጃና መግኘቶች ተከናሉ ሌማት እናንሰን ማቅረቦ እንዲ ነው:: እናንሰው የመመቻኩ ሂሳብዎችና ስትሬቸዎችን የመንግሥት እኩያ ማተሙን የማስተባበር ሲልማት ተስተካክላ:: የኢትዮጵያው መመራታዊ ወጪ ለመመቻኩ ሌማት እናንሰው ለመመቻኩ ሌማት ምድተ የሚረዳና መግኘቶች ተከናሉ ሌማትና መልካም አስተዳደር አስተዋጽኑ በሚያደርጉ መልካ መጠቀም” ነው:: የመመቻኩ ሌማትና እኩያው የሚደግኝና የሚያመኙች ሌሎች ቁልፍ ማኅ ካገኘው ባለድርሻዎች ወሰጥ የኢትዮጵያ ለይህንና ተከናሉ ማረጋገጫ:: የኢትዮጵያ ተለከመሱኩን እናንሰ፡ የኢትዮጵያ እንደርሱኩን ከተወርነ ይህንና እናንሰ፡ የኢትዮጵያ ተለከመሱኩን ከርጋሽን፡ የኢትዮጵያ በርድብዎችን ባለበላጭ የተለከመሱኩን እንደርሱኩ የተምህርት ተቀም ይገኘበታል::

በተጨማሪው የመመቻኩ ሂሳብ ሌማትና ተገቢውን ማጥኑ ይሰጣል::

- ሀ/ በፊራር የመመቻኩ አማካር አካል ማቅረቦ፣ የዘመና አማካር አካል አባላት ከምሆኑ፣ ከባለመውችና ከማህበራት የተወጣው ይህንል::
- ለ/ በመመቻኩ መመራታዊ ሌማትና ሂሳብ እኩያው እንዲሁም ከርፋን በመከተላና በመቆጣጠር በርሃ በፊራር የተስተካከለ የተስተካከለ መንግሥታዊ ተቀማትን በጋራ የሚያስተባበር የማከተላ አካል እንዲቀቅዎ ማድረግ፣
- ሐ/ በፊራር የመመቻኩ መርሃጥበችንና ተረጋ ከቶችን ለመጀመሩ ለመተግበሩ በቀና አስተማማኝ አቀም በመንግሥታዊ በዘመና መከከል መግኘት፣
- መ/ ለፊራር የመመቻኩ ሌማት በሁንደተሰብና በግል ከርፋ መከከል የኢትዮጵያ ለምምነቶችን በግል ማስቀመጥ፣

መ/ በመከራር ሌይ የሚገኘት የመመቻኩ መርሃጥበችና ተረጋ ከቶችን ስብሰራዊ የመመቻኩ ለማት ዕቅድና መርሃጥበችና የሚቀናቸች፣

እንደአስፈላጊነቱ መንግሥታዊ ሂሳብዎች እኩያው በሚያመቻና ሆኖታ አዲዲስ ተቋማትን መፍጠር ወይም የለትና ማቅረብ ይቻላል:: የዘሳብዎች የተለያየ ከፍለቻ ከሚራዊ የልማት ቁጥሮ እኩያውችና በዓለም አቀፍ የመመቻኩ ከርፋ በሚያደረግ ለመመቻኩ እንዲር በየረከው ይኖርበታል::

4.3 ከትትልና ማጥኑ

የመመቻኩ የልማትና እኩያው ሂሳብዎችና ስትሬቸዎች እንደሸሁም ዕቅድና መርሃጥበችና በሚገባ መቀናቸቻቸውን ለማረጋገጥ የሚያስተኞል ሌሎች ማስቀመጥ ያስረጋል:: በዚህ ሌገድ የኢትዮጵያ መረጃና ተከናሉ ሌማትና የዘሳብ እኩያው ተቋማት፣ ቁጥርና ማጥኑ እኩያው በተመሳሳይ ማረጋገጫ ተስተካክላ:: የኢትዮጵያው የዘሳብዎች እኩያው በሚፈለጉ መግኘቶች አቅማው መረጃን በየረከው ይቻላል ማጥኑ ማቅረብ ለማረጋገጥ እንዳታ የመከታተል መንግድች የሚቀረብ ተቋማዊ ማስቀመጥ ያዘጋጀል:: ይህም የዘሳብ ወለማች፣ ሌማትና ሌሎች ለትሬቸዎች መስከታቸውን እንደሸሁም እንደ አስፈላጊነቱ የዘሳብ እስከ መደረገን ለማረጋገጥ ይስተላል::

ስላቶች የሚከተሉትን ያጠቃላላለ::

- ሀ/ የፊራር የመመቻኩ ሂሳብ፣ ተሳን፣ መርሃጥበችና ማመቻቸትና ማስተባበር፣
- ለ/ በመመቻኩ ዕቅድና መርሃጥበችና የሚከተሉ የሁበት በከተማና አሰራራለን የሥራ ድጋጌዎን አለመኖራቸውን ማረጋገጫ፣
- ሐ/ የከተማና መለከትዎችን በማውጣት ወጪ ማነቱን መለከት፣
- መ/ ለፊራር ከርፋ-ተከራ መርሃጥበችና ተረጋ ከቶችን ወለው የተረጋ ከቶችን አስተዳደር መሞኑን ለማረጋገጥ መለከትዎች ማውጣት፣

- ወ/ ለተሻለ አመራር በከልሉና በዓለም አቀፍ
ደርጅቶች መካከል እንደነትና ትብብርን
ማጠናከር፡
- ላ/ ከባለድርሻዎች ጋር በሙተባበር የመመቱትን
ለማት እንዲዘርፍ ለማሳደግ በንጥት መሥራት፡
- ስ/ ለአጥቶችያ ፈጥን የመመቱት ዕድገት
የእኩንሰውን የፋይናንስ ዓቀም በማሳደግ በቁ
የሁኔና ጥሩት ያላቸው ባለሙያዎችን መቅጠርና
መያዝ፡፡

4.4 የወደፊት አቀጣዊ : በአሁኑ የመመቱት መሬ ዕቅድ

ለፖ.ስ.ስ.ው ተግባራዊነት ለተሬታቸዋዋ ማධ්‍යነት ያለው
የብኩራዊ የመመቱት ማስተር ተለን ማዘጋጀትና ለአፈጻጸም
አስፈላጊው ጉባኤት ማዘጋጀትን ይጠይቷል፡፡ ማስተር ተለን
ለፖ.ስ.ስ.ው የአፈጻጸም ክንውን ክትትልና ማሞጣማ መለከያዎች፡
መነሻዎች፡ ጉባኤና ማረጋገጫዎችን ያለቀምጣል፡፡ የመንግሥት
እኩንሰውች በብኩራዊ ማስተር ተለን የተቀመጥ የጊዜና
ለተሬታቸዋዋ ማධ්‍යነት ወሰጥ የራሳቸውን ተጨማሪ ዕቅድችና
ጥርጋራዊዎች መቆረዳ ይችላል፡፡ የብኩራዊና የዘርፍ ዕቅድችና
መርማግበኛ በአፈጻጸም መሬት በተግባር ዕቅድች
ይደንኑል፡፡

በፊደልና በከልሉ ይረዳ የመመቱት ሂሳብ እፈጻጸምን
ለማመችቶች እንዲሆም የመመቱት ዝርዝር-ተከር ሂሳብዎች፡
ለተሬታቸዋዋ፡ ዕቅድችና መርማግበኛ ለማዘጋጀት በሙን
ግሥታዊ ተቋማት አገባብ ያላቸው መዋቅሪች ይዘረጋለ፡፡
የግል ዝርፍም የዘረዝር ምሳሌ እንዲከተሉ ይበረታታል፡፡

የመጨረሻው የመመቱት ጉባኤ በውጭታማ የመመቱት
አጠቃቀም በሁን አቀፍ ይረዳ በሁሉም ዝርዝርና በሁሉም
የዘጋጀት የከይወት መለከት ትርጉም ያለው እድገትና የተር
ለውጥ ማምጣት ነው፡፡